

CBSE CTET 2021 S1

Application No	
Candidate Name	
Roll No.	
Test Date	17/01/2022
Test Time	9:30 AM - 12:00 PM
Subject	P2 English and Punjabi SS

Section : Child Development and Pedagogy

Q.1 Which of the following statements about language and cognitive development is correct?

- Options**
1. Language does not play an important role in cognitive development.
 2. Language and cognitive development are independent processes.
 3. Language hinder the process of cognitive development.
 4. Language plays an important role in cognitive development.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.2 According to National Education Policy 2020, the progress card of the students communicated to the parents would be-

- Options**
1. a reflection of relative performance of students in comparison to classmates
 2. based on criteria reference testing
 3. based on norm-referenced testing
 4. a reflection of the progress as well as the uniqueness of the student

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.3 Which of the following statement is NOT correct in context of misconceptions formed by students?

- Options**
1. Misconceptions characterizes the initial phase of children's understanding of certain concepts.
 2. Misconceptions can be used constructively by a teacher in the process of learning.
 3. Misconceptions represents children's intuitions about the processes they observe around them.
 4. Misconceptions clearly indicates children's inability to learn anything new and advanced.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.4 Any pedagogy which considers subject-matter as an end in itself is likely to yield _____ among students.

- Options**
1. desire for innovation
 2. motivation to learn
 3. appreciation for mastery
 4. resistance to explore

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.5 A teacher asked a student to speak his thoughts to himself when he was somewhat stuck in solving a given problem. Soon enough after doing so, students exclaims 'I know the answer now!!' Which problem-solving strategy has helped the student in this case?

- Options**
1. Response set
 2. Functional fixedness
 3. Verbalization
 4. Mnemonics

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.6 Inclusive education helps in meeting the needs of:

- Options**
1. students from religious minorities only
 2. each and every student
 3. students with giftedness only
 4. students with disabilities only

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.7 Which of the following practice will hinder the successful inclusion of students with speech the language disorders?

- Options**
1. Use of pre-planning strategies for oral and written tasks.
 2. Reduce auditory and visual distractions in the classroom.
 3. Break tasks and assignments to short, easy-to-manage steps.
 4. Discourage the use of visuals to support expressive language skills.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.8 According to Lev Vygotsky, the basis of learning is –

- Options**
1. Drill and practice
 2. Reinforcement
 3. Social interaction
 4. Changes in the structures of schemas.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.9 To make learning meaningful for students, a teacher should:

- Options**
1. frequently use tangible rewards to motivate students.
 2. provide opportunities to think and reflect on experiences.
 3. emphasize on rote-memorization of text-book content.
 4. employ stimulus-response association to condition behavior.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.10 Which of the following set of attributions for failure on a task is likely to motivate a student for future attempts?

- Options**
1. Teacher was biased towards me and I can't change her perception about me.
 2. This particular exam falls on Tuesday and Tuesday is my unlucky day.
 3. I am not intelligent and intelligence is fixed.
 4. I didn't put enough effort this time although I am capable of doing so.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.11 represents a specific time when children are particularly susceptible to certain kinds of stimuli in their environment.

- Options**
1. Plasticity duration
 2. Sensitive periods
 3. Explicit periods
 4. Mental stagnation

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.12 Which of the following is an example of a meta-cognitive skills?

- Options**
1. Identifying the difference between two pictures.
 2. Evaluating process used by oneself in solving a problem.
 3. Knowing the chemical formula of Methane.
 4. Recalling the chronological order of a particular dynasty.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.13 Sex is _____ while gender is _____.

- Options**
1. biological, socially constructed
 2. socially constructed; biological
 3. cultural; social
 4. social; cultural

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.14 Dyscalculia is primarily associate with difficulty in:

- Options**
1. critical thinking
 2. performing mathematical calculations
 3. reading the text
 4. communications skills

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.15 In a child-centered education, the teacher –

- Options**
1. gives direction while the learners follow blindly
 2. understands the child and the process of learning in a socio-constructivist manner
 3. uses assessment to rank the students
 4. sets a rigid and standard curriculum

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.16 Which of the following emotion positively impact learning?

- Options**
1. Boredom
 2. Anxiety
 3. Hope
 4. Fear

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.17 At which stage of Lawrence Kohlberg's moral development theory do individuals believe that society needs to update the rules over time?

- Options**
1. Social-order maintaining orientation
 2. Good boy-good girl orientation
 3. Social –contract orientation
 4. Obedience and Punishment Orientation

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.18 In which stage can children work with hypothetical statements and explore logical relationships between statements and have the ability to cope with abstractions such as proportions?

- Options**
1. Formal Operational Stage
 2. Sensori-motor Stage
 3. Concrete Operational Stage
 4. Pre-operational Stage

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.19 A teacher intends to facilitate procedural knowledge among her students. Which of the following question is appropriate for this purpose?

- Options**
1. Which planet is closest to the sun?
 2. How to solve an oxidation-reduction equation?
 3. Who wrote Indian National Anthem?
 4. What are the components and structure of DNA?

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.20 In order to cater to the needs of students with giftedness, a teacher should avoid:

- Options**
1. implementing a uni-dimensional curriculum.
 2. considering flexibility for curriculum acceleration.
 3. providing stimulating enrichment activities.
 4. allowing students to pursue independent projects.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.21 Assertion (A) : Comparisons among children can very accurately assess a child's developmental progress

Reason (R) : The pattern and sequence of development as well as the rates of development are the same, for all children universally

Choose the correct option.

- Options**
1. Both (A) and (R) are false.
 2. (A) is true but (R) is false.
 3. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
 4. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.22 Secondary socialisation maps the period in _____ when the child begins to attend formal institutions such as the school.

- Options**
1. infancy
 2. middle childhood
 3. early childhood
 4. adolescence

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.23 Which of the following tools should be used by the teachers to assess children?

- (i) Work in groups
- (ii) Classroom participation
- (iii) Portfolios
- (iv) Presentations

Options 1. (ii), (iii), (iv)

- 2. (iii), (iv)
- 3. (i), (iii), (iv)
- 4. (i), (ii), (iii), (iv)

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.24 To ensure retention of students from socio-economically disadvantaged groups, National Education Policy 2020 proposes the curriculum and pedagogy should be

Options 1. engaging and contextual

- 2. standard and uniform
- 3. centered around textbooks
- 4. centered around exams

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.25 Jean Piaget and Lev Vygotsky have shifted the understanding of learning as a process to a process.

Options 1. behavioristic, mechanical

- 2. mechanical, behavioristic
- 3. passive, active
- 4. active, passive

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.26 Assertion (A) : Before starting teaching of a new concept, a teacher should review prerequisite knowledge. This will help students bring to mind the information they will need to understand new concept.

Reason(R) : Corporal punishment should not be practiced as a strategy to rectify the undesirable behavior of learners.

Choose the correct option.

Options 1. Both (A) and (R) are false.

- 2. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
- 3. (A) is true but (R) is false.
- 4. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.27 Which of the following has been promoted by Right of persons with disabilities Act (2016)?

- Options**
1. Denial of Right to Education for persons with disabilities.
 2. Equality and non-discrimination in all spheres of life.
 3. Compulsory special education for persons with disabilities.
 4. Discrimination in assessing entitlements based on disabilities.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.28 Assertion(A) : Students should be taught self-regulatory knowledge about when, where and why to use variations learning strategies.

Reason (R) : A learning strategy is more likely to be maintained and employed if students know when, where and why to use it.

- Options**
1. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
 2. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
 3. (A) is true but (R) is false.
 4. Both (A) and (R) are false.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.29 Which of the following is a correctly matched pair of the type of intelligence and the end state possibilities as per theory of Howard Gardner?

- Options**
1. Intelligence: Linguistic; End State Possibility: Navigator
 2. Intelligence: Logico-mathematical; End State Possibility: Account
 3. Intelligence: Inter-personal; End State Possibility: Dancer
 4. Intelligence: Spatial; End State Possibility: Athlete

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.30 Which of the following is a critique of Jean Piaget's theory of cognitive development?

- Options**
1. Development of children takes place by their acting upon the environment.
 2. Development of children is dependent on their socio-cultural context.
 3. Children are active beings.
 4. Children's thinking is qualitatively different from that of adults.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.1 Read the statements (A) and (R) and choose the correct option.

Assertion (A): Prime Minister Jawaharlal Nehru developed free India's foreign policy based on the principles of non-alignment in the context of the Cold War.

Reason (R): The Non-Aligned Movement urged countries to join either of the two major alliances.

- Options**
1. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
 2. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
 3. Both (A) and (R) are false.
 4. (A) is true but (R) is false.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.2 Read the statements and choose the correct option.

Assertion(A): Many States financially supports schools and colleges established and run by linguistic minorities.

Reasoning(R): Provisions made in the Indian Constitution to protect minorities reflects the nurturing of diversity by the States.

- Options**
1. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
 2. Both (A) and (R) are false.
 3. (A) is true but (R) is false.
 4. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.3 When will all the places along Greenwich meridian have mid day or noon?

- Options**
1. The Sun is 30° E of Prime Meridian.
 2. The Sun is at the highest point in the sky over the Prime Meridian of Greenwich.
 3. The Sun is at the lowest point in the sky over Prime Meridian of Greenwich.
 4. The Sun is 60° W Prime Meridian of Greenwich.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.4 Which of the following activities would be highly suitable to teach the topic 'urban administration'?

- A. Visit to a municipal corporation/town panchayat**
- B. Explain the contents of the lesson on urban administration as given in the textbook.**
- C. Encourage students to read the lesson on urban administration in class.**
- D. Doing a project on sanitation facilities in their locality.**

Choose the correct option.

Options 1. B and C

- 2. B , C and D
- 3. A and D
- 4. A, B and C

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.5 Read the statements and choose the correct option.

Assertion (A): Sangam texts have been composed and compiled in assemblies of poets that were held in the city of Madurai.

Reasoning (R):The Sangam poets and the unknown Greeks were contemporaries.

Options 1. (A) is true but (R) is false.

- 2. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
- 3. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
- 4. Both (A) and (R) are false.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.6 Which one of the following texts mentions the Gond Kingdom of Garha Katanga that had 70,000 villages?

Options 1. Akbar Nama

- 2. Jahangir Nama
- 3. Babur Nama
- 4. Padshah nama

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.7 Doctrine of separation of power means

- A. one organ of the government should not undertake the function of the others.**
- B. one organ of the government should not interfere with the function of another organ.**

Choose the correct option.

- Options** 1. Only B is true.
2. Both A and B are false.
3. Both A and B are true.
4. Only A is true.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.8 Match the following about the natural vegetation region and the wildlife found in it and choose the correct option.

A. Tundra	(i) Wild buffaloes, bisons and antilopes
B. Tropical deserts	(ii) Elephants, zebras and giraffes
C. Temperate grasslands	(iii) Seal, musk-oxen and polar bear
D. Tropical grasslands	(iv) Snakes, lozards and camels

- Options** 1. A-(i), B-(ii), C-(iii), D-(iv)
2. A-(iii), B-(iv), C-(i), D-(ii)
3. A-(iv), B-(i), C-(ii), D-(iii)
4. A-(ii), B-(iii), C-(iv), D-(i)

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.9 Which of the following questions assesses the 'evaluative' skills of learners?

- A. Jan Dhan Yojana helped rural people to come out of their poverty. Do you agree with this view? Justify.**
- B. Describe the steps taken by the Government of India to ensure food security in India.**
- C. What is biosphere? How is it important for living organisms?**
- D. List a few laws that protect women, children and marginalised sections of the society in India.**

Choose the correct option.

- Options** 1. A and C only
2. B, C and D only
3. Only A
4. A and B

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.10 What is the use of bibliography/references generally provided at the end of a project report?

- A.** It gives the details of documents learners referred to prepare the projects.
- B.** It is a proof that the learners have collected these materials to develop projects.
- C.** Learners are giving credit to works done in the field while citing the details.
- D.** It is the compulsory requirement for a project report and hence included.

Choose the correct option.

- Options**
- 1. A and D only
 - 2. A, C and D
 - 3. A and B only
 - 4. A, B and C

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.11 Consider the following statements for photographs and pictures in social science textbooks and choose the correct option.

- A.** The visuals explain concepts
- B.** These images evoke curiosity and attention
- C.** These visuals are used as fillers and make book more attractive
- D.** Sometimes visuals provide depiction of concepts better than the words.

- Options**
- 1. Only B, C and D
 - 2. Only A, B and C
 - 3. All A, B, C and D
 - 4. Only A, B and D

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.12 The dynamism in a democracy is reflected in

- A.** Government passing new laws and launching new schemes and programmes
- B.** People organizing movements around various social and economic issues.

Choose the correct option.

- Options**
- 1. Only B is true.
 - 2. Only A is true.
 - 3. Both A and B are false.
 - 4. Both A and B are true.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.13 Which of the following are the features of casual wage labour work in India?

- A. Workers get paid in the form of cash only**
- B. Employers pay a part of salary for those days when workers are sick**
- C. At times, workers are expected to work for longer hours**
- D. There is little guarantee for regular employment opportunities**

Choose the correct option.

- Options**
- 1. Only B and C are true.
 - 2. Only A, B and C are true.
 - 3. Only A is true.
 - 4. Only C and D are true.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.14 Match the following:

List-I	List-II
a. Linguist	(i) who can read, write and teach Persian
b. Munshi	(ii) who knows language and culture of Asia
c. Orientalist	(iii) who knows and studies Several languages
d. Vernacular	(iv) local language or dialect as distinct from standard languages

Choose the correct option.

- Options**
- 1. a-(iii), b-(i), c-(ii), d-(iv)
 - 2. a-(i), b-(iii), c-(iv), d-(ii)
 - 3. a-(iv), b-(ii), c-(iii), d-(i)
 - 4. a-(iii), b-(ii), C-(iv), d-(i)

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.15 In a parliamentary form of government.

- A. The executive is formed by the legislature**
- B. The executive is not accountable to the legislature.**

Choose the correct option.

- Options**
- 1. A and B are true.
 - 2. A and B are false.
 - 3. A is true, B is false.
 - 4. A is false, B is true.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.16 Which of the following classroom activities facilitate constructivist teaching learning processes?

- A. Students take the initiative in providing solutions to classroom problems**
- B. Textbooks are used as the only teaching learning material in the class.**
- C. Students are expected to answer from their own words and contextual examples**
- D. Assessment activities are mainly centered around board examination pattern**

Choose the correct option.

- Options**
- 1. Only A and B
 - 2. A, B C and D
 - 3. Only A, B and C
 - 4. Only A and C

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.17 Read the following statements and choose the correct option.

Assertion (A): Teaching social sciences from interdisciplinary manner is challenging for teachers.

Reason (R): Textbooks and chapters in social science textbooks are mostly written from the disciplinary perspective as history or geography.

- Options**
- 1. (A) is true but (R) is false.
 - 2. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
 - 3. Both (A) and (R) are false.
 - 4. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.18 Read the statements and choose the correct option.

Assertion (A): Dr. B.R.Ambedkar led temple entry movements during the colonial period.

Reasoning (R): Dr. B.R.Ambedkar wanted people to see the power of caste prejudices within society.

- Options**
- 1. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
 - 2. Both (A) and (R) are false.
 - 3. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
 - 4. (A) is true but (R) is false.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.19 Which Article of the Constitution places a duty upon state to provide a lawyer to any citizen who is unable to engage on due to poverty or any other disability?

- Options**
1. Article 32
 2. Article 39A
 3. Article 44
 4. Article 51

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.20 Match the following terms related to types of rainfall and precipitation with appropriate explanation.

A. Convectional rainfall	(i) Cold air meets the warm air
B. Precipitation	(ii) Warm moist air moves up a mountain
C. Relief (orographic) rainfall	(iii) Clouds become too heavy with moisture
D. Cyclonic rainfall	(iv) Warm air moves up by evaporation

- Options**
1. A-(ii), B-(i), C-(iv), D-(iii)
 2. A-(iv), B-(ii), C-(i), D-(iii)
 3. A-(iii), B-(iv), C-(ii), D-(i)
 4. A-(iv), B-(iii), C-(ii), D-(i)

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.21 What would be the distance between Equator and North Pole or between Equator and South Pole if measured in degrees?

- Options**
1. 180 °
 2. 360 °
 3. 90 °
 4. 120 °

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.22 Read the statements and choose the correct option.

Assertion (A): The Earth is unique planet in the solar system.

Reason (R): The Earth has water and air which are favourable conditions for survival of life.

- Options**
1. Both (A) and (R) are false.
 2. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
 3. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
 4. (A) is true but (R) is false.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.23 Consider the following statements A and B and choose the correct option.

A. Civics as a subject appeared in the Indian school curriculum in the colonial period in the background of increasing 'loyalty' among Indians towards the Raj.

B. Civics imagine civil society as a sphere where more informed citizen could be produced.

Options 1. Only A is true.

2. Both A and B are false.

3. Both A and B are true.

4. Only B is true.

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **3**

Q.24 A social science teacher wants to emphasize that 'history help us to understand how present evolved and it tells about past of the present'. Which of the following activities will be most suitable for this?

A. Finding out monuments in the nearby areas and discussing their historic significance and heritage value.

B. Asking children to make a list of what Harappans ate.

C. Asking children to list five things that they buy from market and categorizing them into things which are made in the city/village they live and which are bought by traders from other areas.

Choose the appropriate option.

Options 1. Only A and B

2. All A, B , C and D

3. Only B and C

4. Only A and C

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **4**

Q.25 Which of the following statements are true about water available on earth?

A. Only about three percent of total water in earth is fresh water

B. Oceans possess 90 percent of the total water on earth

C. Water on earth is created fresh from atmosphere

D. Glaciers, rivers, springs and ponds are sources of fresh water

Choose the correct option.

Options 1. Only A and B

2. Only A and D

3. Only A, B and D

4. Only B, C and D

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **2**

Q.26 Match the following about status of employment and choose the correct option.

Choose the correct option.

- Options**
1. A-(iii), B-(i), C-(ii), D-(iv)
 2. A-(iv), B-(ii), C-(i), D-(iii)
 3. A-(iv), B-(iii), C-(ii), D-(i)
 4. A-(iii), B-(ii), C-(i), D-(iv)

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.27 Which of the following energy resources is used in most factories in India?

- Options**
1. Hydro Power
 2. Solar Power
 3. Coal
 4. Nuclear Power

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.28 Read the following statements and choose the appropriate option.

Statement (A): A portfolio is a deliberate collection of learner's work that demonstrates his or her competence or range of effort.

Statement (B): Rubrics can be used as an assessment tool to assess learner's competence available in the portfolio.

- Options**
1. Only (B) is true.
 2. Both (A) and (B) are false.
 3. Only (A) is true.
 4. Both (A) and (B) are true.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.29 A secular state in the Indian context is one which

- A. allows individuals the freedom to live by their religious beliefs and practices.**
- B. does not recognise religion.**
- C. practices only one religion.**

Choose the correct option.

- Options**
- 1. Only A
 - 2. Only D
 - 3. A and D
 - 4. Only B

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.30 Which of the following topics is suitable for debate in the social science class?

- A. Major landforms on earth**
- B. Government initiatives on poverty alleviation**
- C. Universal Adult Franchise**
- D. Role of technology in employment generation**

Choose the correct option.

- Options**
- 1. A, B and D
 - 2. A, B and C
 - 3. A and C
 - 4. B and D

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.31 Read the following passage:

'At West Virginia (U.S.A) computerised warning and monitoring systems were in place, whereas Union Carbide plant in Bhopal relied on manual gauges and the human sense to detect gas leaks. At the West Virginia plant, emergency evacuation plans were in place, but non-existent in Bhopal'.

Which of the following issues could best be discussed by using above passage?

- Options**
- 1. Hardwork and human sensing powers of Indian workers at Bhopal plant.
 - 2. Sharp differences in safety standards across countries.
 - 3. Indian workers are more competent than the workers at Virginia Union Carbide plant.
 - 4. Superiority of establishing factories in developed countries.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.32 Read the following statements A and B and choose the correct option.

A. Ishwar Chandra Vidyasagar translated an old buddhist text that was critical of caste.

B. Some of the social reformers also criticised caste inequalities in India.

Options 1. Only A is true.

2. Both A and B are false.

3. Both A and B are true.

4. Only B is true.

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **4**

Q.33 Which of the following statements is true about widow remarriage in colonial time?

Options 1. Those women who remarried were easily accepted by society and even conservative groups appreciated this.

2. A law was passed in 1756 permitting widow remarriage.

3. The number of widows who actually remarried increased after passing of Widow Remarriage Act.

4. Ishwara Chandra Vidyasagar used the ancient texts to suggest that widows could remarry.

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **4**

Q.34 Match the following and choose the correct option.

List -XList-Y

a. Zikr(i) dancing

b. Raqs(ii) singing

c. Sama(iii) chanting of a name

d. Murid(iv) disciple

Options 1. a-(iv), b-(ii), c-(i), d-(iii)

2. a-(ii), b-(i), c-(iii), d-(iv)

3. a-(iii), b-(i), c-(ii), d-(iv)

4. a-(i), b-(iii), c-(ii), d-(iv)

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **3**

Q.35 Creation of _____prevents us from identifying special qualities and skills. It further discourages development of diverse qualities in individuals.

Options 1. prejudices

2. discrimination

3. inequality

4. stereotypes

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **1**

Q.36 Which of the following approaches to teaching of Social Science is most suited for developing a democratic culture in the classroom?

- A.** Imparting information given in the textbooks to students.
- B.** Making learning a participatory process through debates and discussions in the classroom.
- C.** Working on the self-awareness of both the teacher and the students to mitigate prejudices arising from cultural, social and class differences.
- D.** Giving students projects, which are easily available in the market.

Choose the correct option.

- Options**
- 1. Both B and C
 - 2. Both A and D
 - 3. Both A and B
 - 4. Both C and D

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.37 Which of the following statements is/are true about important pilgrims, visit to India during ancient times?

- A.** Fa Xian visited India to learn Sanskrit and establish trade links between Chinese and Indian Kings.
- B.** Xuan Zang visited India to see the places associated with the life of Buddha and famous monasteries.
- C.** Chinese Buddhist pilgrims wrote extensively about books they collected and monasteries they visited.

Choose the correct option.

- Options**
- 1. A and B
 - 2. B and C
 - 3. Only B
 - 4. Only A

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.38 Which of the following questions provide opportunities to assess critical thinking skills?

- A.** Why did Mahatma Gandhi want to teach children handicrafts?
- B.** Name two essential features of democracy.
- C.** Why do you think we need the government to find solutions to many disputes or conflicts?
- D.** What was the role of zamindar in Mughal administration?

Choose the correct option.

- Options**
- 1. A and C only
 - 2. A and B only
 - 3. A, B and C only
 - 4. A and D only

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.39 Which of the following classroom activities symbolises development of critical thinking among students?

- A.** Encourage students to answer each other for questions related to textbook topics
- B.** Provide more than one explanation for the same phenomena or event
- C.** Teacher takes almost all the time to talk than students in each class
- D.** Attempt to answer questions which are expected in examination.

Choose the correct option.

- Options**
- 1. A and C only
 - 2. A, B and C only
 - 3. A and B only
 - 4. A and D only

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.40 The 'Social and Political life' textbooks discuss many communities for example Dalit, Muslim and poor etc. As a teacher, what would be the most appropriate way to use these texts in the class?

- A.** Avoid discomfort in the classroom by giving weightage to other topics.
- B.** Skip using these terms and let students themselves read these sections.
- C.** Transact issues of these communities with sensitivity.
- D.** Show high commitment to respecting the dignity of all students.

Choose the correct option.

- Options**
- 1. Only B and D
 - 2. Only C and D
 - 3. Only A and B
 - 4. Only B and C

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.41 Which of the following would be required as evidences to make an argument that wages in rural India have fallen?

- A.** Refer to nation-wide surveys conducted by government
- B.** Conduct a survey of households in a few sample villages
- C.** Talk to a few neighborhood farming households
- D.** Talk to a few agricultural labourer households

Choose the correct option.

- Options**
- 1. A and B only
 - 2. A and C only
 - 3. B, C and D only
 - 4. A, B and D only

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.42 A social science teacher wants to discuss on the theme 'minimum wages'. Which of the following concepts/sub concepts are most likely to find place in her discussion?

- A.** Protection of workers' interest
- B.** Protection of producer's interest
- C.** Protection of consumer's interest

Choose the correct option.

- Options**
- 1. Only A and C
 - 2. Only A and B
 - 3. Only A
 - 4. All A, B and C

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.43 Which of the following principles are to be followed while developing evaluation procedures for students studying up to class 8 as per RTE Act 2009?

- A.** Guide parents to teach and complete homework
- B.** Help the child to express its views freely
- C.** Make the child free of fear, trauma and anxiety
- D.** Help children to participate in examinations with discipline

Choose the correct option.

- Options**
- 1. B and C
 - 2. A and B
 - 3. A, C and D
 - 4. A, B and D

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.44 Democracy is a better form of government than any other form of government because:

- A.** It is accountable to the people.
- B.** It is a representative government.
- C.** It directly fulfills all needs of the people.

Choose the most appropriate option.

Options 1. A, B and C

- 2. B and C
- 3. A and B
- 4. A and C

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **3**

Q.45 Read the statements and choose the correct option.

Assertion (A): Gandhiji asked the Indian people to observe 6 April 1919 as a day of non-violent opposition to the Rowlatt Act.

Reason (R): Rabindranath Tagore expressed the pain and anger of the country by renouncing his knighthood.

Options 1. Both (A) and (R) are false.

- 2. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
- 3. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
- 4. (A) is true but (R) is false.

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **3**

Q.46 Which of the following statements are true about the Birsa movement?

- A.** Birsa movement was aimed at reforming tribal society.
- B.** Birsa later in his life turned against missionaries and Hindu landlords.
- C.** The British were trying to restore the traditional land system of the Mundas.
- D.** The followers of Birsa raised red flag as a symbol of Birsa Raj.

Choose the correct option.

Options 1. B and D only.

- 2. A and B only.
- 3. B, C and D only.
- 4. C and D only.

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **2**

Q.47 Consider the following statements. Which of them describes wind?

- Options**
1. The movement of air from high pressure area to low pressure area.
 2. Movement of air from low pressure to high pressure area.
 3. Air movement is not affected by pressure conditions in an area.
 4. Duststorm and smoke from the wind.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.48 Match the crop grown with the countries that produce this crop in the largest quantities.

A. Jute	(i) Brazil and Egypt
B. Tea	(ii) Brazil and Columbia
C. Coffee	(iii) Kenya and Sri Lanka
D. Cotton	(iv) India and Bangladesh

Choose the correct option.

- Options**
1. A-(iv), B-(iii), C-(ii), D-(i)
 2. A-(ii), B-(iv), C-(i), D-(iii)
 3. A-(i), B-(iii), C-(iv), D-(ii)
 4. A-(i), B-(ii), C-(iii), D-(iv)

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.49 Read the statements and choose the correct option.

Assertion (A): Chola king Rajendra I built Shiva temple in his capital and he filled it with prized statues seized from defeated rulers.

Reasoning (R):Kings built temples to demonstrate their devotion to God and their power and wealth.

- Options**
1. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
 2. Both (A) and (R) are false.
 3. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).
 4. (A) is true but (R) is false.

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.50 Read the following statements and choose the correct option.

Assertion (A): In order to function impartially the media should provide balanced and independent news

Reason (R): Most media like TV or Newspapers are owned by big business houses

- Options**
1. (A) is true but (R) is false.
 2. Both (A) and (R) are false.
 3. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).
 4. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.51 Read the following statements (A) and (R) and choose the correct option.

(A): Areas lying between the Arctic Circle and the North Pole in the Northern Hemisphere are very cold.

(R): The sun does not rise much above the horizon in Frigid Zone and rays are always slanting and provide less heat.

Options 1. Both (A) and (R) are false.

2. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).

3. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).

4. (A) is true but (R) is false.

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **3**

Q.52 To avoid gender stereotyping in a class, a teacher should needs to _____.

Options 1. appreciate students good work by saying good girl, good boy

2. try to put both boys and girls in non-traditional roles

3. encourage boys to be strong

4. discourage girls from taking part in wrestling

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **2**

Q.53 Identify from among the following the primary sources that have been used to understand the plight of Indian weavers when cotton industries started to grow in Britain.

A. Petitions received by the Company government in India from weavers, describing their situation

B. Newspaper reports of that time depicting the hardships faced by weavers

C. A book written by a historian on the decline of Indian textiles during the early 19th century

Choose the correct option.

Options 1. Only B and C

2. Only A and B

3. Only B

4. Only A

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **2**

Q.54 Consider the following statements A, B and C and choose the correct option.

- A.** Atmosphere provides air we breathe.
- B.** Atmosphere protects us from the harmful effects of the Sun's rays.
- C.** Atmosphere is divided into four layers starting from the earth's sphere.

Options 1. Only A and B are true.

2. Only B and C are true.

3. Only A and C are true.

4. All A, B and C are true.

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **4**

Q.55 Ashok has to go from Mumbai to Delhi to visit his relatives. What modes of transport can Ashok use?

A. Waterways

B. Roadways

C. Airways

D. Railways

Choose the correct option.

Options 1. A, B and D

2. B, C and D

3. A, C and D

4. A, B and C

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **2**

Q.56 Match the following related to life in rural India and choose the correct option.

List-X	List-Y
a. Fallow	(i) A field left uncultivated for a while
b. Sal	(ii) A flower used to make alcohol
c. Malwa	(iii) A tree
d. Bewar	(iv) A term used for shifting cultivation

Options 1. a-(i), b-(ii), c-(iii), d-(iv)

2. a-(iv), b-(i), c-(ii), d-(iii)

3. a-(ii), b-(iv), c-(i), d-(iii)

4. a-(i), b-(iii), c-(ii), d-(iv)

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **4**

Q.57 Read the following statements and choose the correct option.

Assertion (A): Firewood and fossil fuels are the two main conventional energy sources.

Reason (R): Conventional sources of energy are those which have been in common use for a long time.

Options 1. Both (A) and (R) are false.

2. Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A).

3. (A) is true but (R) is false.

4. Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A).

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **2**

Q.58 A portfolio is

A. A random collection of students' work.

B. A purposeful collection of students' work.

C. A collection of students' work for school inspection.

D. An authentic means to assess student's growth over a long period.

Choose the correct option.

Options 1. Both A and C

2. Both A and D

3. Both B and C

4. Both B and D

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **2**

Q.59 Who among the following said on the choice of Delhi as capital "The change would strike the imagination of the people of India.....and would be accepted by all as the assertion of an unfaltering determination to maintain British rule in India"?

Options 1. Viceroy Lytton

2. Viceroy Hardinge

3. Herbert Baker

4. Edward Lutyens

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **2**

Q.60 Match the following which shows assessment tools and their major purposes.

A. Classroom questioning	(i) Assessing learners on a large scale
B. Peer evaluation	(ii) Serve for certification of learners
C. Term-end examinations	(iii) Provide remedial measures
D. Written examinations	(iv) Know one's own performance vis-à-vis others

Choose the correct option.

Options 1. A-(iii), B-(iv), C-(i), D-(ii)

2. A-(i), B-(iii), C-(iv), D-(ii)

3. A-(iii), B-(iv), C-(ii), D-(i)

4. A-(i), B-(iv), C-(ii), D-(iii)

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **1**

Section : **Language I**

Comprehension:

Read the passage given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

1. The term 'multitasking' originated as computer jargon for the situations when the central processing unit switches back and forth between different programs. While the human capacity for simultaneously handling multiple tasks has been discussed and studied for centuries, the book is far from closed on how well we can or can't do it
2. Let us look at a fairly common workplace scenario: writing an email to one colleague, while talking on the phone to another. As you are talking, you have temporarily put the skills needed to type (spelling, grammar, manipulating your fingers across the keyboard) on hold. When you turn your attention back to the computer, you then suspend the etiquette of conversation (which may leave your co-worker to ask, "Are you still there?"). So we are not really doing these things simultaneously. "It looks like multitasking is not taking place. We do one task, then we do another," says Pierre Jolicoeur, the research Chairperson in Experimental Cognitive Science at the University of Montreal, Canada, who studies how the human brain handles multiple tasks. "Task switching" is probably a more accurate description, and though the switch may occur in a fraction of second, there is an associated task-switch cost, the amount of time lost with each switch.
3. "As we try to do more and more things in less and less time," often error creeps in, we call that a speed accuracy trade-off", says Jolicoeur.

SubQuestion No : 1

Q.1 The term 'multitasking' means:

1. a skill to do a number of different tasks simultaneously.
2. a skill investing money in different profitable shares.
3. a job in which you are posted at different stations.
4. difficulty faced by an individual in moving from one task to another simultaneously.

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 1

Comprehension:

Read the passage given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

1. The term 'multitasking' originated as computer jargon for the situations when the central processing unit switches back and forth between different programs. While the human capacity for simultaneously handling multiple tasks has been discussed and studied for centuries, the book is far from closed on how well we can or can't do it
2. Let us look at a fairly common workplace scenario: writing an email to one colleague, while talking on the phone to another. As you are talking, you have temporarily put the skills needed to type (spelling, grammar, manipulating your fingers across the keyboard) on hold. When you turn your attention back to the computer, you then suspend the etiquette of conversation (which may leave your co-worker to ask, "Are you still there?"). So we are not really doing these things simultaneously. "It looks like multitasking is not taking place. We do one task, then we do another," says Pierre Jolicoeur, the research Chairperson in Experimental Cognitive Science at the University of Montreal, Canada, who studies how the human brain handles multiple tasks. "Task switching" is probably a more accurate description, and though the switch may occur in a fraction of second, there is an associated task-switch cost, the amount of time lost with each switch.
3. "As we try to do more and more things in less and less time," often error creeps in, we call that a speed accuracy trade-off", says Jolicoeur.

SubQuestion No : 2

Q.2 'the book is far from closed' implies:

1. the debate is over
2. the debate is meaning less
3. the discussion is still ongoing
4. the results of the discussion is still pending

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 4

Comprehension:

Read the passage given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

1. The term 'multitasking' originated as computer jargon for the situations when the central processing unit switches back and forth between different programs. While the human capacity for simultaneously handling multiple tasks has been discussed and studied for centuries, the book is far from closed on how well we can or can't do it
2. Let us look at a fairly common workplace scenario: writing an email to one colleague, while talking on the phone to another. As you are talking, you have temporarily put the skills needed to type (spelling, grammar, manipulating your fingers across the keyboard) on hold. When you turn your attention back to the computer, you then suspend the etiquette of conversation (which may leave your co-worker to ask, "Are you still there?"). So we are not really doing these things simultaneously. "It looks like multitasking is not taking place. We do one task, then we do another," says Pierre Jolicoeur, the research Chairperson in Experimental Cognitive Science at the University of Montreal, Canada, who studies how the human brain handles multiple tasks. "Task switching" is probably a more accurate description, and though the switch may occur in a fraction of second, there is an associated task-switch cost, the amount of time lost with each switch.
3. "As we try to do more and more things in less and less time," often error creeps in, we call that a speed accuracy trade-off", says Jolicoeur.

SubQuestion No : 3

Q.3 Your co-worker is forced to ask, "Are you still there?" because of:

1. networking issue
2. multi-tasking issue
3. lack of etiquette
4. lack of interest

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 2

Comprehension:

Read the passage given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

1. The term 'multitasking' originated as computer jargon for the situations when the central processing unit switches back and forth between different programs. While the human capacity for simultaneously handling multiple tasks has been discussed and studied for centuries, the book is far from closed on how well we can or can't do it
2. Let us look at a fairly common workplace scenario: writing an email to one colleague, while talking on the phone to another. As you are talking, you have temporarily put the skills needed to type (spelling, grammar, manipulating your fingers across the keyboard) on hold. When you turn your attention back to the computer, you then suspend the etiquette of conversation (which may leave your co-worker to ask, "Are you still there?"). So we are not really doing these things simultaneously. "It looks like multitasking is not taking place. We do one task, then we do another," says Pierre Jolicoeur, the research Chairperson in Experimental Cognitive Science at the University of Montreal, Canada, who studies how the human brain handles multiple tasks. "Task switching" is probably a more accurate description, and though the switch may occur in a fraction of second, there is an associated task-switch cost, the amount of time lost with each switch.
3. "As we try to do more and more things in less and less time," often error creeps in, we call that a speed accuracy trade-off", says Jolicoeur.

SubQuestion No : 4

Q.4 What, according to Pierre Jolicoeur, is 'multitasking'?

1. doing many different tasks within a very short span of time.
2. accomplishing many different tasks within a very short span of time.
3. many people working on a particular task simultaneously.
4. doing one task and then another almost immediately.

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 4

Comprehension:

Read the passage given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

1. The term 'multitasking' originated as computer jargon for the situations when the central processing unit switches back and forth between different programs. While the human capacity for simultaneously handling multiple tasks has been discussed and studied for centuries, the book is far from closed on how well we can or can't do it
2. Let us look at a fairly common workplace scenario: writing an email to one colleague, while talking on the phone to another. As you are talking, you have temporarily put the skills needed to type (spelling, grammar, manipulating your fingers across the keyboard) on hold. When you turn your attention back to the computer, you then suspend the etiquette of conversation (which may leave your co-worker to ask, "Are you still there?"). So we are not really doing these things simultaneously. "It looks like multitasking is not taking place. We do one task, then we do another," says Pierre Jolicoeur, the research Chairperson in Experimental Cognitive Science at the University of Montreal, Canada, who studies how the human brain handles multiple tasks. "Task switching" is probably a more accurate description, and though the switch may occur in a fraction of second, there is an associated task-switch cost, the amount of time lost with each switch.
3. "As we try to do more and more things in less and less time," often error creeps in, we call that a speed accuracy trade-off", says Jolicoeur.

SubQuestion No : 5

- Q.5 Read the following statements. Errors creep in when
- a) we do more things in less time because the information which goes to our brain gets all mixed up.
 - b) the information which goes to our brain queues up to be processed within the fraction of a second.

1. (a) is true and (b) false
2. (a) is false and (b) true
3. both (a) and (b) are true
4. both (a) and (b) are false

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ
Status : Answered
Chosen Option : 1

Comprehension:

Read the passage given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

1. The term 'multitasking' originated as computer jargon for the situations when the central processing unit switches back and forth between different programs. While the human capacity for simultaneously handling multiple tasks has been discussed and studied for centuries, the book is far from closed on how well we can or can't do it
2. Let us look at a fairly common workplace scenario: writing an email to one colleague, while talking on the phone to another. As you are talking, you have temporarily put the skills needed to type (spelling, grammar, manipulating your fingers across the keyboard) on hold. When you turn your attention back to the computer, you then suspend the etiquette of conversation (which may leave your co-worker to ask, "Are you still there?"). So we are not really doing these things simultaneously. "It looks like multitasking is not taking place. We do one task, then we do another," says Pierre Jolicoeur, the research Chairperson in Experimental Cognitive Science at the University of Montreal, Canada, who studies how the human brain handles multiple tasks. "Task switching" is probably a more accurate description, and though the switch may occur in a fraction of second, there is an associated task-switch cost, the amount of time lost with each switch.
3. "As we try to do more and more things in less and less time," often error creeps in, we call that a speed accuracy trade-off", says Jolicoeur.

SubQuestion No : 6

Q.6 In 'cognitive science' the word cognitive is used as a / an

1. adjective
2. adverb
3. noun
4. verb

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Comprehension:

Read the passage given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

1. The term 'multitasking' originated as computer jargon for the situations when the central processing unit switches back and forth between different programs. While the human capacity for simultaneously handling multiple tasks has been discussed and studied for centuries, the book is far from closed on how well we can or can't do it
2. Let us look at a fairly common workplace scenario: writing an email to one colleague, while talking on the phone to another. As you are talking, you have temporarily put the skills needed to type (spelling, grammar, manipulating your fingers across the keyboard) on hold. When you turn your attention back to the computer, you then suspend the etiquette of conversation (which may leave your co-worker to ask, "Are you still there?"). So we are not really doing these things simultaneously. "It looks like multitasking is not taking place. We do one task, then we do another," says Pierre Jolicoeur, the research Chairperson in Experimental Cognitive Science at the University of Montreal, Canada, who studies how the human brain handles multiple tasks. "Task switching" is probably a more accurate description, and though the switch may occur in a fraction of second, there is an associated task-switch cost, the amount of time lost with each switch.
3. "As we try to do more and more things in less and less time," often error creeps in, we call that a speed accuracy trade-off", says Jolicoeur.

SubQuestion No : 7

Q.7 'Switch cost' in para 2 means

1. time loss in each switch over process.
2. time gained in each switch over process.
3. calculation of cost of each switch.
4. process of multitasking.

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 1

Comprehension:

Read the passage given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

1. The term 'multitasking' originated as computer jargon for the situations when the central processing unit switches back and forth between different programs. While the human capacity for simultaneously handling multiple tasks has been discussed and studied for centuries, the book is far from closed on how well we can or can't do it
2. Let us look at a fairly common workplace scenario: writing an email to one colleague, while talking on the phone to another. As you are talking, you have temporarily put the skills needed to type (spelling, grammar, manipulating your fingers across the keyboard) on hold. When you turn your attention back to the computer, you then suspend the etiquette of conversation (which may leave your co-worker to ask, "Are you still there?"). So we are not really doing these things simultaneously. "It looks like multitasking is not taking place. We do one task, then we do another," says Pierre Jolicoeur, the research Chairperson in Experimental Cognitive Science at the University of Montreal, Canada, who studies how the human brain handles multiple tasks. "Task switching" is probably a more accurate description, and though the switch may occur in a fraction of second, there is an associated task-switch cost, the amount of time lost with each switch.
3. "As we try to do more and more things in less and less time," often error creeps in, we call that a speed accuracy trade-off", says Jolicoeur.

SubQuestion No : 8

Q.8 The word 'jargon' in para 1 means:

1. magic
2. mystery
3. idiom
4. explanation

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Comprehension:

Read the passage given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

1. The term 'multitasking' originated as computer jargon for the situations when the central processing unit switches back and forth between different programs. While the human capacity for simultaneously handling multiple tasks has been discussed and studied for centuries, the book is far from closed on how well we can or can't do it
2. Let us look at a fairly common workplace scenario: writing an email to one colleague, while talking on the phone to another. As you are talking, you have temporarily put the skills needed to type (spelling, grammar, manipulating your fingers across the keyboard) on hold. When you turn your attention back to the computer, you then suspend the etiquette of conversation (which may leave your co-worker to ask, "Are you still there?"). So we are not really doing these things simultaneously. "It looks like multitasking is not taking place. We do one task, then we do another," says Pierre Jolicoeur, the research Chairperson in Experimental Cognitive Science at the University of Montreal, Canada, who studies how the human brain handles multiple tasks. "Task switching" is probably a more accurate description, and though the switch may occur in a fraction of second, there is an associated task-switch cost, the amount of time lost with each switch.
3. "As we try to do more and more things in less and less time," often error creeps in, we call that a speed accuracy trade-off", says Jolicoeur.

SubQuestion No : 9

Q.9 'put on hold' in para 2 implies

1. turn your attention
2. suspend
3. handle
4. manipulate

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 1

Comprehension:

Read the extract given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

Baraj says with hands clasped, Master our days are gone—
New men have come now, new styles and customs in
the world.
Don't ask anyone to listen to me now, I beg you
at your feet, my lord.
The singer alone does not make a song, there has to be
someone who hears:
One man opens his throat to sing, the other sings in
his mind
Only when waves fall in the shore, do they make
a harmonious sound.
Only when breezes shake the woods do we hear
a rustling in the leaves.
Only from a marriage of two forces does music
arise in the world.

SubQuestion No : 10

Q.10 Who is Baraj?

1. a singer
2. a courtier
3. a court singer
4. a minister

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **1**

Comprehension:

Read the extract given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

Baraj says with hands clasped, Master our days are gone—
New men have come now, new styles and customs in
the world.

Don't ask anyone to listen to me now, I beg you
at your feet, my lord.

The singer alone does not make a song, there has to be
someone who hears:

One man opens his throat to sing, the other sings in
his mind

Only when waves fall in the shore, do they make
a harmonious sound.

Only when breezes shake the woods do we hear
a rustling in the leaves.

Only from a marriage of two forces does music
arise in the world.

SubQuestion No : 11

Q.11 'Our days are gone'. The speaker means to say that:

1. he has become old.
2. new people have come.
3. his listener have become old.
4. there are new fashions in singing now.

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **4**

Comprehension:

Read the extract given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

Baraj says with hands clasped, Master our days are gone—
New men have come now, new styles and customs in
the world.
Don't ask anyone to listen to me now, I beg you
at your feet, my lord.
The singer alone does not make a song, there has to be
someone who hears:
One man opens his throat to sing, the other sings in
his mind
Only when waves fall in the shore, do they make
a harmonious sound.
Only when breezes shake the woods do we hear
a rustling in the leaves.
Only from a marriage of two forces does music
arise in the world.

SubQuestion No : 12

- Q.12 Study the following statements :
- (a) In olden day Baraj had many admirers.
 - (b) Now people have developed new tastes
 - (c) A singer sings and listeners only listen.

- 1. (a) is right and (b) is wrong.
- 2. (b) is right and (c) is wrong.
- 3. (c) is right and (a) is wrong.
- 4. Both (a) and (b) are wrong.

Options

- 1. 1
- 2. 2
- 3. 3
- 4. 4

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Comprehension:

Read the extract given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

Baraj says with hands clasped, Master our days are gone—
New men have come now, new styles and customs in
the world.
Don't ask anyone to listen to me now, I beg you
at your feet, my lord.
The singer alone does not make a song, there has to be
someone who hears:
One man opens his throat to sing, the other sings in
his mind
Only when waves fall in the shore, do they make
a harmonious sound.
Only when breezes shake the woods do we hear
a rustling in the leaves.
Only from a marriage of two forces does music
arise in the world.

SubQuestion No : 13

Q.13 Match the following:

a) breezes	i) shore
b) waves	ii) listeners
c) singer	iii) woods

1. (a) – (i); (b) – (ii); (c) – (iii)
2. (a) – (ii); (b) – (iii); (c) – (i)
3. (a) – (iii); (b) – (ii); (c) – (i)
4. (a) – (iii); (b) – (i); (c) – (ii)

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **4**

Comprehension:

Read the extract given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

Baraj says with hands clasped, Master our days are gone—
New men have come now, new styles and customs in
the world.
Don't ask anyone to listen to me now, I beg you
at your feet, my lord.
The singer alone does not make a song, there has to be
someone who hears:
One man opens his throat to sing, the other sings in
his mind
Only when waves fall in the shore, do they make
a harmonious sound.
Only when breezes shake the woods do we hear
a rustling in the leaves.
Only from a marriage of two forces does music
arise in the world.

SubQuestion No : 14

Q.14 'from a marriage of two forces'
The figure of speech use here is:

1. Simile
2. Metaphor
3. Personification
4. Symbol

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **3**

Comprehension:

Read the extract given below and answer the questions / complete the statements that follow by choosing the most appropriate options out of the given ones.

Baraj says with hands clasped, Master our days are gone—
New men have come now, new styles and customs in
the world.
Don't ask anyone to listen to me now, I beg you
at your feet, my lord.
The singer alone does not make a song, there has to be
someone who hears:
One man opens his throat to sing, the other sings in
his mind
Only when waves fall in the shore, do they make
a harmonious sound.
Only when breezes shake the woods do we hear
a rustling in the leaves.
Only from a marriage of two forces does music
arise in the world.

SubQuestion No : 15

Q.15 Study the following statements:

- (a) A king can persuade his courtiers to enjoy a song
 - (b) Cordial relationship must exist between a singer and his listeners.
-
- 1. (a) is right and (b) is wrong
 - 2. (b) is right and (a) is wrong
 - 3. Both (a) and (b) are right
 - 4. Both (a) and (b) are wrong

Options 1. 1

- 2. 2
- 3. 3
- 4. 4

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **2**

Q.16

Options

1. 1
2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.17 A teacher makes groups of four learners and asks them to read and make a summary of the text/story. When students are working in groups she is helping them as and when required by the groups, later she asks the groups to present it to the whole class. What could this be described as?

1. Group work
2. Scaffolding
3. Whole classroom discussion in groups.
4. Communicative language teaching

Options

1. 1
2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.18 Drilling as a strategy for internalizing the pattern is advocated by _____.

1. Communicating Language Teaching
2. Audiolingualism
3. Total Physical Response
4. Constructivist language teaching

Options

1. 1
2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **3**

Q.19

Options

1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **2**

Q.20 Assessments designed to monitor and improve students' progress during the teaching-learning process.

1. Assessment of learners

2. Assessment for learning

3. Assessment of learning

4. Assessment as learning

Options

1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **2**

Q.21 'Inferring meaning' is _____

1. to deduce meaning based on evidence and reasoning.

2. to understand what is being implied and understood.

3. to find out the meanings of words.

4. to write a summary of the text.

Options

1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **1**

Q.22 How many languages are listed in 8th Schedule of the Indian Constitution?

1. 22 languages
2. 18 languages
3. 26 languages
4. 1,179 languages

Options

1. 1
2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.23 A teacher collects all the common errors made by learners in their speech and writing. Later she discusses in her class all the error without mentioning who committed the error. What does she do?

1. Remedial teaching
2. Post assessment activity
3. Error analysis
4. Feedback

Options

1. 1
2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **1**

Q.24 A teacher organizes the following activity every day.

Divides the class into groups of five and gives some day-to-day functions / themes for conversation in the groups and later she picks up one from each group and asks the group to converse as a whole class activity. What is she attempting to promote?

1. Basic Interpersonal Communicative Skills (BICS)
2. Cognitively Advanced Language Proficiency (CALP)
3. Discourse competency
4. Group Discussion

Options

1. 1
2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : **MCQ**
Status : **Answered**
Chosen Option : **4**

Q.25

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 2

Q.26 What is India's language-in-school education policy known as?

1. Official language policy

2. Multilingual education

3. Mother tongue based multilingual education

4. Three language formula

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 4

Q.27 What is productive vocabulary?

1. Words that we use in writing and speaking.

2. Words which we recognize when someone speaks.

3. Words which we notice while reading.

4. Words which we do not understand.

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 1

Q.28

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **1**

Q.29 Which one of the following is NOT advocated as a goal of developing reading among learners?

1. Drawing inferences while reading a text.
2. Relating the text with one's previous knowledge.
3. Mere decoding of the text.
4. Make meaning of words, language chunks.

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **3**

Q.30 'Scaffolding hypothesis' believes _____

1. that social interaction provides the substantive means by which learning occurs.
2. in teaching the same skill many times through various mean.
3. that learning vocabulary is essential for language learning.
4. that interaction leads to developing grammatical competence and language learning.

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : **MCQ**

Status : **Answered**

Chosen Option : **1**

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਰਚਿਆ-ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਵਸਤੂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਾਬਦਿਕ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨ-ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਆਖਰ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਜ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸੀਸੇ 'ਚੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉੱਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿਰਜਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਉਗਮਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸਮਾਜ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੁਨੱਖ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੰਨੀ ਸਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਨੂੰ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਸਵੀਰ ਉਲੀਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਅਧਕਦੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਮਾਜ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸਥਿਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਪਠਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਰਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੋ ਜਾਣਾ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮ ਜਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ।

SubQuestion No : 1

Q.1 ਸਾਹਿਤ ਕਿਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

1. ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ
2. ਸਮਾਜ ਤੋਂ
3. ਝਗੜੇ ਤੋਂ
4. ਬੰਦੇ ਤੋਂ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 2

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਰਚਿਆ-ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਵਸਤੂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਾਬਦਿਕ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨ-ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਆਖਰ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਜ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸੀਸੇ 'ਚੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉੱਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿਰਜਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਉਗਮਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸਮਾਜ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੁਨੱਖ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਔਛ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੰਨੀ ਸਾਇੰਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਨੂੰ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਸਵੀਰ ਉਲੀਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਅਧਕਦੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਮਾਜ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸਥਿਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਪਠਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੋ ਜਾਣਾ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮ ਜਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ।

SubQuestion No : 2

Q.2 ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਕਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

1. ਸਾਹਿਤ ਦਾ
2. ਤਸਵੀਰ ਦਾ
3. ਸੀਸੇ ਦਾ
4. ਅਨੁਭਵ ਦਾ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 1

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਰਚਿਆ-ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਵਸਤੂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਾਬਦਿਕ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨ-ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਆਖਰ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਜ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸੀਸੇ 'ਚੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉੱਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿਰਜਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਉਗਮਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸਮਾਜ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੁਨੱਖ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਔਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੰਨੀ ਸਾਇੰਸ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਨੂੰ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਸਵੀਰ ਉਲੀਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਅਧਕਦੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਮਾਜ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸਥਿਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਪਠਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਰਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੋ ਜਾਣਾ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮ ਜਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ।

SubQuestion No : 3

Q.3 ਮੁਨੱਖ ਕਿਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ?

1. ਸਮਾਜ ਤੋਂ
2. ਬਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ
3. ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ
4. ਵਾਰਤਕ ਤੋਂ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 1

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਰਚਿਆ-ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਵਸਤੂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਾਬਦਿਕ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨ-ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਆਖਰ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਜ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸੀਸੇ 'ਚੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉੱਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿਰਜਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਉਗਮਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸਮਾਜ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੁਨੱਖ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਔਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੰਨੀ ਸਾਇੰਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਨੂੰ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਸਵੀਰ ਉਲੀਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਅਧਕਾਰੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਮਾਜ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸਥਿਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਪਠਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੋ ਜਾਣਾ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮ ਜਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ।

SubQuestion No : 4

Q.4 ਸਮਾਜ ਸਥਿਤੀਸ਼ੀਲ ਕਦੋਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

1. ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ
2. ਨਕਸ਼ਾ ਬਣ ਕੇ
3. ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਕੇ
4. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਕੇ

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਰਚਿਆ-ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਵਸਤੂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਾਬਦਿਕ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨ-ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਆਖਰ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸੀਸੇ 'ਚੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉੱਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿਰਜਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਉਗਮਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸਮਾਜ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੁਨੱਖ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੰਨੀ ਸਾਇੰਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਨੂੰ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਸਵੀਰ ਉਲੀਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਅਧਕਚੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਮਾਜ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸਥਿਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਪਠਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਰਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੋ ਜਾਣਾ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮ ਜਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ।

SubQuestion No : 5

Q.5 ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਚੁਣੋ:-

1. ਚਿਤ੍ਰਣ
2. ਭਰਪੂਰ ਤਸਵੀਰ
3. ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ
4. ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 4

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਰਚਿਆ-ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਵਸਤੂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਾਬਦਿਕ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨ-ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਆਖਰ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਜ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸੀਸੇ 'ਚੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉੱਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿਰਜਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਉਗਮਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸਮਾਜ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੁੱਠਖ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਔਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੰਨੀ ਸਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਨੂੰ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਸਵੀਰ ਉਲੀਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਅਧਕਚੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਮਾਜ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸਥਿਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਪਠਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੋ ਜਾਣਾ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੱਮ ਜਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ।

SubQuestion No : 6

Q.6 'ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਰਚਿਆ-ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।'

ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਯੋਜਕ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

1. ਸਮਾਜ
2. ਕਿਉਂਕਿ
3. ਰਚਿਆ-ਸਿਰਜਿਆ
4. ਸਾਹਿਤ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 2

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਰਚਿਆ-ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਵਸਤੂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਾਬਦਿਕ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨ-ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਆਖਰ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਜ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸੀਸੇ 'ਚੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉੱਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿਰਜਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਉਗਮਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸਮਾਜ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੁਨੱਖ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੰਨੀ ਸਾਇੰਸ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਨੂੰ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਸਵੀਰ ਉਲੀਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਅਧਕਦੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਮਾਜ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸਥਿਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਪਠਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਰਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੋ ਜਾਣਾ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੱਮ ਜਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ।

SubQuestion No : 7

Q.7 'ਅੰਸ਼' ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਚੁਣੋ:-

1. ਅੰਸੀ
2. ਅੰਸਿਆਂ
3. ਅੰਸਾਂ
4. ਅੰਸਿਆਇਆ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਰਚਿਆ-ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਵਸਤੂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਾਬਦਿਕ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਗਿਆਨ-ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਆਖਰ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਜ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸੀਸੇ 'ਚੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉੱਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ 'ਚੋਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿਰਜਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਉਗਮਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਦੀ ਨਵੀਨਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਜਕ ਅਨੁਭਵ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸਮਾਜ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੁਨੱਖ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉੰਨੀ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਨੂੰ ਹੋਵੇ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਰਚਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਵਾਰਤਕ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਤਸਵੀਰ ਉਲੀਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਲੀਕਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪਾਕਾਰ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਅਧਕਦੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਮਾਜ ਸਮੇਂ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਸਥਿਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤ ਜਾਂ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਪਠਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਰਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੋ ਜਾਣਾ ਫਿਲਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮ ਜਾਣਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੀਸਾ ਹੈ।

SubQuestion No : 8

Q.8 'ਗਤੀਸ਼ੀਲ' ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਦੱਸੋ:-

1. ਜਾਗ੍ਰਿਤ
2. ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ
3. ਨਿਰੰਤਰ
4. ਸਥਿਤੀਸ਼ੀਲ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 4

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਚੁੱਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਮਨ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਤੇ ਅਛੋਹ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਪਰੇ ਵਾਂਗ ਚੰਚਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਈਆਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਪਿਉ ਹੈ। ਮਨ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ, ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਬੜੇ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਬਾਠੇ ਸਾਧੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਤੱਕ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਮਝੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਰੋਅਬ ਵੀ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੋਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਲਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਜੇ ਮਹਾਂ ਜੇਤੂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

SubQuestion No : 9

Q.9 ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਂ ਜੇਤੂ ਦੀ ਕਿਸ ਨੇ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ?

1. ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੇ
2. ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ
3. ਮਨ ਨੇ
4. ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਚੁੱਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਮਨ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਤੇ ਅਛੋਹ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਪਰੇ ਵਾਂਗ ਚੰਚਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਈਆਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਪਿਉ ਹੈ। ਮਨ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ, ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਬੜੇ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਬਾਠੇ ਸਾਧੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਤੱਕ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਮਝੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਰੋਅਬ ਵੀ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੋਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਲਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਜੇ ਮਹਾਂ ਜੇਤੂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

SubQuestion No : 10

Q.10 ਸਾਧੂਆਂ ਉੱਤੇ ਗੁੱਸਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਇਆ?

1. ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ
2. ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ
3. ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ
4. ਮਨ ਦੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 2

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਚੁੱਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਮਨ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਤੇ ਅਛੋਹ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਪਰੇ ਵਾਂਗ ਚੰਚਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਈਆਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਪਿਉ ਹੈ। ਮਨ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ, ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਬੜੇ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਬਾਠੇ ਸਾਧੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਤੱਕ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਮਝੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਰੋਅਬ ਵੀ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੋਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਲਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਜੇ ਮਹਾਂ ਜੇਤੂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

SubQuestion No : 11

Q.11 ਬਾਂਦਰ ਨਾਲ ਕਿਸ ਨੂੰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ?

1. ਮਨ ਨੂੰ
2. ਪਿਉ ਨੂੰ
3. ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ
4. ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 1

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਚੁੱਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਮਨ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਤੇ ਅਛੋਹ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਪਰੇ ਵਾਂਗ ਚੰਚਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਈਆਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਪਿਉ ਹੈ। ਮਨ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ, ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਬੜੇ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਬਾਠੇ ਸਾਧੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਤੱਕ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਮਝੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਰੋਅਬ ਵੀ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੋਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਲਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਜੇ ਮਹਾਂ ਜੇਤੂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

SubQuestion No : 12

Q.12 ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਸਾਧੂਆਂ ਉੱਤੇ ਗੁੱਸਾ ਕਿਉਂ ਆਇਆ?

1. ਕਰਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ
2. ਬਾਂਦਰ ਨਾਲ ਉਪਮਾ ਦੇਣ ਉੱਤੇ
3. ਸਲਾਮ ਨਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ
4. ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਹਾਰ ਜਾਣ ਉੱਤੇ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਚੁੱਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਮਨ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਤੇ ਅਛੋਹ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਪਰੇ ਵਾਂਗ ਚੰਚਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਈਆਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਪਿਉ ਹੈ। ਮਨ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ, ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਬੜੇ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਬਾਠੇ ਸਾਧੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਤੱਕ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਮਝੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਰੋਅਬ ਵੀ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੋਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਲਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਜੇ ਮਹਾਂ ਜੇਤੂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

SubQuestion No : 13

Q.13 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮਾਸੀ ਸਬਦ ਚੁਣੋ:-

1. ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ
2. ਆਪਣੀ ਫੌਜ
3. ਠਾਠ-ਬਾਠ
4. ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਚੁੱਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਮਨ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਤੇ ਅਛੋਹ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਪਰੇ ਵਾਂਗ ਚੰਚਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਈਆਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਪਿਉ ਹੈ। ਮਨ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ, ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਬੜੇ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਬਾਠੇ ਸਾਧੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਤੱਕ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਮਝੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਰੋਅਬ ਵੀ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੋਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਲਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਜੇ ਮਹਾਂ ਜੇਤੂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

SubQuestion No : 14

Q.14 'ਭਲਾ' ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਦੱਸੋ:-

1. ਬੁਰਾ
2. ਚੰਗਾ
3. ਅੱਛਾ
4. ਵਧੀਆ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 1

Comprehension:

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਚੁੱਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਓ।

ਮਨ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਤੇ ਅਛੋਹ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਪਰੇ ਵਾਂਗ ਚੰਚਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਈਆਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਉਪਮਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਪਿਉ ਹੈ। ਮਨ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ, ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਬੜੇ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਬਾਠੇ ਸਾਧੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਤੱਕ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਮਝੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਰੋਅਬ ਵੀ ਪਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੋਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਲਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਜੇ ਮਹਾਂ ਜੇਤੂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

SubQuestion No : 15

Q.15 'ਲੜਾਈ' ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਦੱਸੋ:-

1. ਲੜੀ
2. ਲੜਾਈਆਂ
3. ਲੜਿਆਈਆਂ
4. ਲੜਿਆ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 2

Q.16 ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 'ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ' ਬਾਰੇ ਇਕ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਥੀਮ ਉੱਪਰ ਇਕ ਪੋਸਟਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਭੂਗੋਲ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

1. ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ
2. ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ
3. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ
4. ਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ

Options 1. 1

2. 2
3. 3
4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Q.17

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Q.18 ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਇਕ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਰਚਨਾਵਾਦ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ:

1. ਬੱਚੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਰਾਹੀਂ ਨਵਾਂ ਗਿਆਨ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ।
2. ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਸੰਗਠਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
3. ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ।
4. ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ।

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 4

Q.19 ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਮਲਿਆਲਮ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਤੀਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਚੁਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਮੌਕਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ?

1. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ
2. ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ
3. ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਜੁੜਨਾ
4. Subtractive Bilingualism

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 2

Q.20 ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਟੀਚਾ ਹੈ।

1. ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ
2. ਕਵਿਤਾ ਲੇਖਣ ਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ
3. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਲਾਈ
4. ਸ਼ਬਦ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Q.21 ਬੁਨਿਆਦੀ ਪਰਸਪਰ ਸੰਚਾਰਾਤਮਕ ਕੋਸ਼ਲਾਂ (BICS) ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ:

1. ਸੂਖਮ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
2. ਨੌਜਵਾਨ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
3. ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
4. ਸੰਚਾਰਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 4

Q.22 ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਬਹੁਭਾਸ਼ਾਵਾਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

1. ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ
2. ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ
3. ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਨੀਤੀ (Language Policy -in-Education)
4. ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਆਪਨ

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 2

Q.23

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 4

Q.24 Comprehensive Script ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ:

1. ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੱਧ ਅਰਥ-ਭਰਪੂਰ ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ
2. ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਹਿਣਯੋਗਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਲਈ ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ
3. ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਹਿਣਯੋਗਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾ ਖੋਲਣ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ
4. ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗਿਆਨਕ (Cognitive) ਪੱਧਰ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 4

Q.25 ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਲਿਖਾਈ ਦੇ ਕਈ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹਨ। ਲਿਖਾਈ ਦੀ ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

1. ਵਸਤੂਮੂਲਕ ਪਹੁੰਚ
2. ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪਹੁੰਚ
3. ਪੈਰਾ ਲਿਖਾਉਣਾ
4. ਨਿੱਜੀ ਲਿਖਤ

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 2

Q.26

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Q.27 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਖਤ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਖਾਕਾ ਉਲੀਕਣਾ, ਪਹਿਲਾ ਖਰੜਾ ਲਿਖਣਾ, ਅੰਤਿਮ ਖਰੜਾ ਲਿਖਣਾ
2. ਵਿਚਾਰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਪਾਦਨ, ਡਰਾਫਟਿੰਗ, ਅੰਤਿਮ ਖਰੜਾ ਲਿਖਣਾ
3. ਖਾਕਾ ਉਲੀਕਣਾ, ਡਰਾਫਟਿੰਗ, ਸੰਪਾਦਨ, ਰੀ-ਡਰਾਫਟਿੰਗ, ਅੰਤਿਮ ਲੇਖਣ
4. ਯੋਜਨਾ, ਡਰਾਫਟਿੰਗ, ਰੀ-ਡਰਾਫਟਿੰਗ, ਸੰਪਾਦਨ, ਅੰਤਿਮ ਲਿਖਤ ਲਿਖਣਾ

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Q.28 ਇੱਕ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਸੀਮਿਤ ਸੂਝ ਬੂਝ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਾਠ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਾਠ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਟਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਐਨ - ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ:

1. ਕੋਚਿੰਗ
2. ਟਿਊਟਰਿੰਗ
3. ਸਕਫਲਡਿੰਗ
4. ਇਨਪੁੱਟ ਹਾਈਪੋਥੀਸਿਸ

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 3

Q.29 ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:

1. ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਅੰਕਲਣ
2. ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ
3. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਅੰਕਲਣ
4. ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਿਪੰਨਤਾ ਦਾ ਅੰਕਲਣ

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 4

Q.30 ਗ੍ਰਹਿਣਸ਼ੀਲ ਸ਼ਬਦ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ:

1. ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਛਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।
2. ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਸੀਂ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
3. ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਅਸੀਂ ਇਕ ਪਾਠ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।
4. ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਹੜੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

Options 1. 1

2. 2

3. 3

4. 4

Question Type : MCQ

Status : Answered

Chosen Option : 1